

ARCHEOLOGIE VAN DE WIJK 24 (WIJKKRANT 2026-2) DOOR ONNO BOONSTRA

Een RT tegeltje

Op de stoep voor de flat aan de Van Huevenstraat ligt een klein tegeltje van 10x10 cm. Het is gemaakt van gietijzer en heeft als opschrift de letters “RT”. In de Jacques Perkstraat heeft ook zo’n tegeltje gelegen. Leo Smole van de Gemeentelijke Archeologische Dienst, die in het kader van het project Buitengewoon Beter in 2014 archeologisch onderzoek verrichtte in het gebied ten oosten van de Bronbeeklaan, vermeldt het tegeltje in zijn rapport, maar kon er niet achter komen wat de betekenis en de functie van het tegeltje moest zijn geweest. Hij vermoedde alleen dat het een afsluiter was en dat “RT” wellicht voor “Radio Telefonie” stond. Het tegeltje is overigens na de herbestrating van het trottoir niet meer teruggekeerd.

Blijft dus over het tegeltje in de Van Huevenstraat. Hoewel op internet geen enkele afbeelding van zo’n tegeltje is te vinden, levert enig zoekwerk toch een oplossing. In Alkmaar is een betonnen stoeptegeltje te vinden die er uitziet als een gewone stoeptegeltje, maar waarop in de linkerbovenhoek de letters “RT” zichtbaar zijn in hetzelfde lettertype en van dezelfde grootte als ons tegeltje. Elders zijn vergelijkbare stoeptegeltjes te vinden, maar dan met de letters “PTT” in de linkerbovenhoek.

Die letters “PTT” leveren dus een aanwijzing voor de functie van de tegeltje en de betekenis van de letters. “RT” staat voor “RijksTelefoon”, een begrip dat nog lang na de komst van de PTT in gebruik is gebleven. In Arnhem waren er ooit twee telefoonnetten, een lokaal Arnhemse net, dat door de gemeentelijke telefoondienst werd onderhouden, en een interlokaal net dat staats eigendom was. Dit was het Rijkstelefoonnet. Hoewel het lokale Arnhemse net in 1926 door het Rijk werd overgenomen, bleef de tweedeling tussen de netten bestaan, tot ze in 1930 werden samengevoegd in één geautomatiseerde telefooncentrale. Voor die nieuwe geautomatiseerde Rijkstelefooncentrale, een van de eerste in het land, waren nieuwe telefoons (met een kiesschijf in plaats van een slinger),

nieuwe telefoonkabels en nieuwe aansluitingen nodig. Besloten werd om de kabels ondergronds aan te leggen. In nieuwe, nog aan te leggen woonwijken kwam aan het begin van de wijk een aansluitpunt (een "splitslas") op dit ondergrondse kabelnet te liggen. Vanaf dit aansluitpunt zou men dan de toekomstige woningen op het Rijkstelefoonnet via een ringleiding door de wijk aan kunnen sluiten. Wanneer een huishouden een telefoonaansluiting wenste, hoefde slechts op twee plaatsen – bij de woning en bij de splitslas – een gat in de grond gegraven te worden om dat voor elkaar te krijgen. Dat is de reden dat er in de Jacques Perkstraat, aan het begin van de rond 1930 nieuw te ontwikkelen wijk Paasberg II, en in de Van Huevenstraat, aan het begin van rond die tijd nieuw aan te leggen wijk Wellenstein, zo'n aansluitpunt kwam te liggen. Op die plek plaatste men een tegeltje met het opschrift "RT" om het aansluitpunt tussen de ringlijn en het Rijkstelefoonnet te markeren.